

Sportverenigingsmonitor

Meting 2018 (korte vragenlijst)

januari 2019

Opgesteld door:

Ad Manders / bureau Onderzoek en Statistiek, gemeente Nijmegen

Samenvatting

Omdat sportverenigingen een belangrijke rol spelen in het stimuleren van sporten en bewegen in Nijmegen, wil de gemeente de ontwikkelingen bij de verenigingen van jaar tot jaar volgen. In oktober 2018 is aan de ruim 70 grotere sportverenigingen gevraagd om een korte vragenlijst in te vullen; 50 verenigingen hebben de vragenlijst ingevuld.

Bij een ruime meerderheid van de sportverenigingen (82%) is het **ledental** in vergelijking met vorig seizoen/jaar weinig veranderd dan wel gestegen. Bij 21 van de 50 verenigingen is het ledental gestegen, bij 20 ongeveer gelijk gebleven en bij 9 gedaald. Het gemiddeld aantal leden per vereniging (430) is in vergelijking met 2017 niet veel veranderd. Tot de verenigingen met een gestegen ledental behoren relatief veel verenigingen die gebruik maken van *binnensportaccommodaties*.

Landelijke registratiecijfers van NOC*NSF laten zien dat het percentage sportverenigingsleden in Nijmegen (ruim 22%) wat hoger is dan gemiddeld in de vaste set van benchmarksteden (bijna 21%). De vaste set van benchmarksteden bestaat uit Arnhem, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht en Tilburg. Nijmegenaren zijn wat vaker lid van hockeyclubs, voetbalverenigingen, turn-/gymnastiekverenigingen en volleybalverenigingen en minder vaak lid van golfclubs.

Bijna zestig procent van de verenigingen geeft aan voldoende **vrijwilligers** te hebben. Dat is een stijging ten opzicht van 2017 (51%), maar een daling ten opzichte van 2013 (70%). Net als in 2017 komt het bij verenigingen die *teamsporten* bieden het meest voor dat ze onvoldoende vrijwilligers hebben. Van de 50 verenigingen zijn er 30 tevreden en 10 ontevreden over de huidige bezetting van het **bestuur** (rest is niet tevreden, niet ontevreden); 7 van de 10 ontevreden verenigingen bieden *teamsporten*.

Circa 70% van de verenigingen geeft aan dat de vereniging op dit moment **financieel gezond** is; 1 vereniging geeft aan dat de financiële situatie ongezond is (voor de rest geldt 'niet gezond, niet ongezond'). We zien dat de financiële positie van verenigingen sinds 2013 in het algemeen aan het verbeteren is.

Van de 35 verenigingen met een kantine bij de sportaccommodatie geven er 20 aan dat ze een **gezonde, rookvrije kantine** hebben. Nog eens 11 verenigingen geven aan met de ontwikkeling van een gezonde, rookvrije kantine bezig te zijn, maar willen nog verdere stappen nemen. We zien een stijgende lijn: in 2013 hadden 15 verenigingen aandacht voor dit onderwerp, in 2017 26 verenigingen en nu 31 verenigingen.

Van de 30 verenigingen, die in de gelegenheid zijn om **duurzaamheidsmaatregelen** te nemen, besteden er 21 aandacht hieraan. Circa de helft van die 21 verenigingen wil nog verdere stappen nemen. De meeste verenigingen, die nog geen aandacht aan duurzaamheidsmaatregelen besteden, willen dat wel gaan doen. Het aantal verenigingen met aandacht voor duurzaamheidsmaatregelen is sinds 2013 tamelijk stabiel.

Het onderzoek onder de sportverenigingen geeft een globaal beeld van de **vitaliteit** van de verenigingen. Verenigingen waarbij meerdere van de volgende vier knelpunten spelen, lijken qua vitaliteit minder goed te scoren:

- ledental gedaald;
- onvoldoende vrijwilligers;

- onvrede over bezetting bestuur;
- financiële situatie ongezond.

Bij geen van de 50 verenigingen spelen alle vier de knelpunten; bij 1 vereniging spelen er drie, bij 13 verenigingen twee, bij 12 verenigingen één en bij 24 verenigingen geen.

Bij ruim een kwart van de verenigingen spelen dus twee of drie van de vier genoemde knelpunten en bij ruim zeventig procent van de verenigingen één of geen.

Van de ruim twintig sportverenigingen, die in 2018 niet aan het onderzoek hebben deelgenomen, hebben er 10 in 2017 wel meegedaan. Bij 1 van die 10 verenigingen speelden drie knelpunten, bij 1 vereniging twee, bij 2 verenigingen één en bij 6 verenigingen geen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
Inleiding	5
Leden	6
Financiële positie	12
Maatschappelijke thema's	13
Totaalbeeld	14

Inleiding

De gemeente Nijmegen stimuleert sporten en bewegen in Nijmegen. Sportverenigingen spelen daar een belangrijke rol in. Daarom wil de gemeente volgen hoe het met de sportverenigingen gaat, onder meer op het vlak van leden, kader en financiën. Om de vier jaar voert het gemeentelijk bureau Onderzoek en Statistiek de Sportverenigingsmonitor uit. Daarbij vragen we sportverenigingen om een uitgebreide vragenlijst in te vullen. In oktober en november 2017 is dat voor de vierde keer gebeurd. Na overleg met de raad is besloten om in de tussenliggende jaren een korte vragenlijst voor te leggen, om ontwikkelingen op een aantal hoofzaken beter te kunnen volgen. In 2018 zijn we daarmee gestart.

Voor de meting in 2018 zijn in oktober ruim 70 grotere sportverenigingen (minstens 50 leden) benaderd binnen de volgende categorieën:

- teamsporten (voetbal, hockey, volleybal, basketbal, korfbal, ijshockey enzovoorts);
- racketsporten (tennis, badminton, tafeltennis);
- bewegen individueel in sporthal of op sportcomplex (atletiek, zwemmen, schaatsen, gymnastiek, turnen enzovoorts);
- vecht- en verdedigingssporten.

Aan de meting in 2018 hebben 50 verenigingen deelgenomen. Dat ligt in de buurt van de deelname in 2013 (47 verenigingen) en 2017 (49 verenigingen).

Bij de tussenmetingen benaderen we geen studentensportverenigingen. Deze zijn wel voor de Sportverenigingsmonitor 2017 benaderd. Behalve de hierboven genoemde 49 verenigingen namen toen ook 20 studentensportverenigingen deel (zie voor de uitkomsten de rapportage van de Sportverenigingsmonitor 2017).

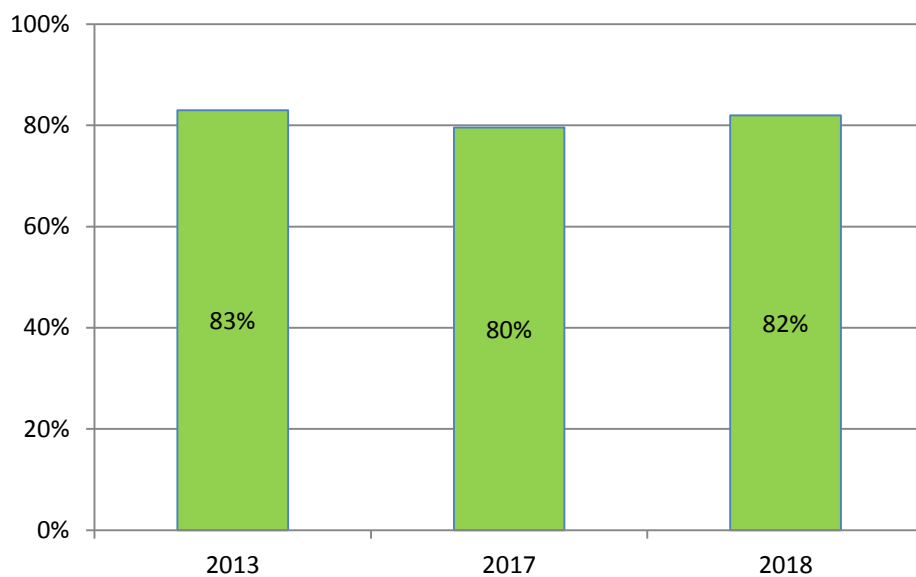
Leden

De verdeling naar ledental voor de 50 verenigingen, die aan de tussenmeting Sportverenigingsmonitor in 2018 hebben deelgenomen, is als volgt:

aantal leden:	
50-99	11
100-249	14
250-499	8
500-999	12
>=1000	5
totaal	50

Gemiddeld hebben de 50 verenigingen 430 leden.

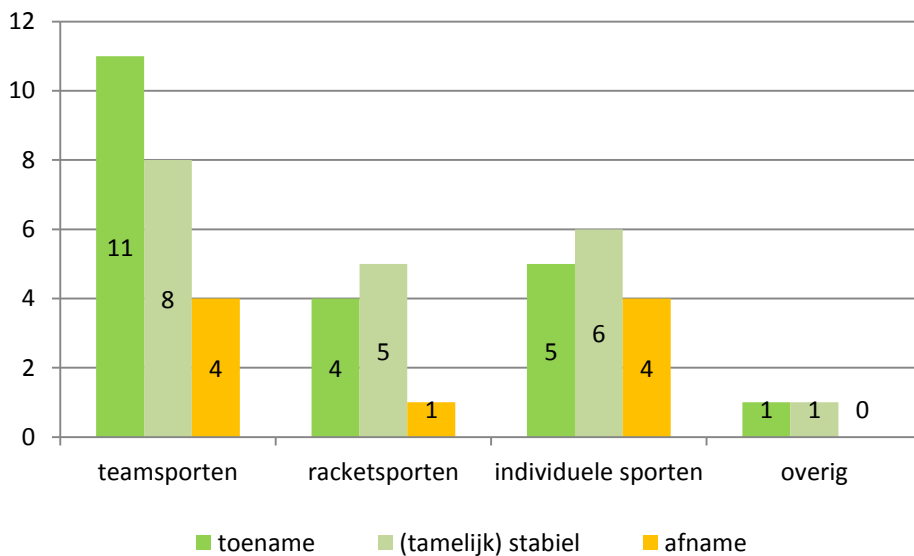
Bij ruim 80% (41 van de 50 verenigingen) is het ledental in het voorgaande jaar ongeveer gelijk gebleven of toegenomen. In 2013 en 2017 gaf eveneens rond de 80% aan dat het ledental in de voorgaande periode ongeveer gelijk gebleven of gestegen was.

Figuur 1: percentage verenigingen met een ledental dat ongeveer gelijk gebleven of gestegen is

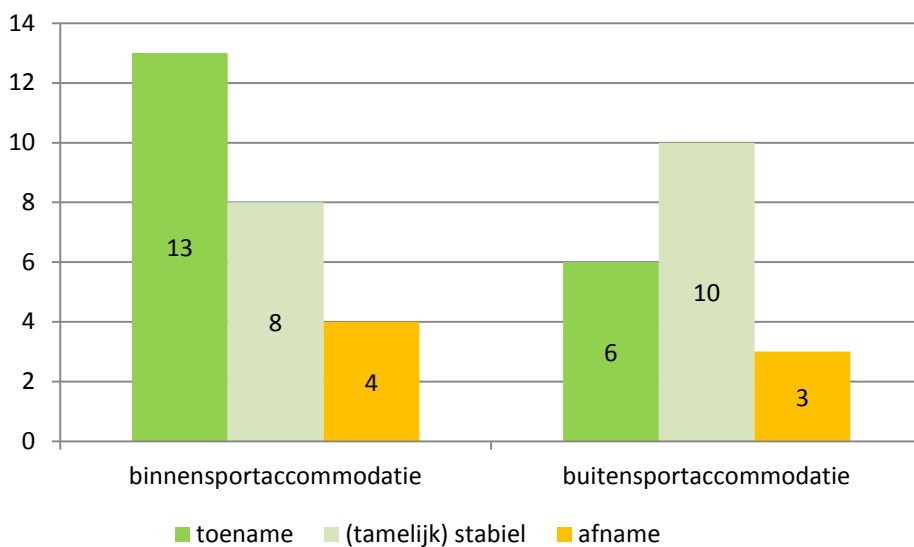
Bij 21 van de 50 verenigingen is het ledental in vergelijking met vorig seizoen/jaar gestegen, bij 20 ongeveer gelijk gebleven en bij 9 verenigingen gedaald. Het gemiddeld aantal leden per vereniging (430) is in vergelijking met 2017 niet veel veranderd. Dat betekent dat de totale stijging van het aantal leden bij de 21 verenigingen ongeveer gelijk is aan de totale afname van het aantal leden bij de 9 verenigingen.

In tegenstelling tot in 2017 zien we bij de racketsporten vaker een toename van het aantal leden dan een afname.

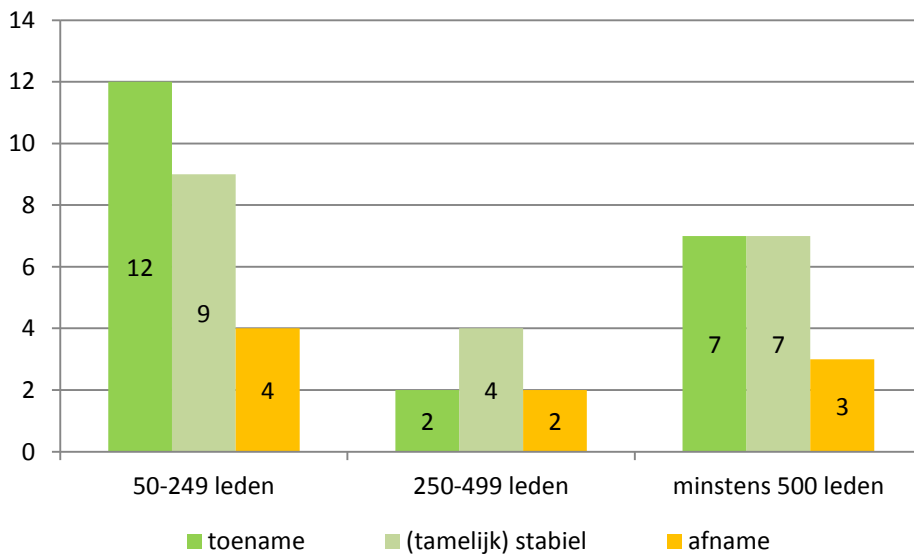
Figuur 2: ontwikkeling ledental t.o.v. vorig seizoen/jaar, naar soorten sport

Een toename van het ledental zien we naar verhouding meer voor bij verenigingen die gebruik maken van binnensportaccommodaties.

Figuur 3: ontwikkeling ledental t.o.v. vorig seizoen/jaar, naar accommodatiegebruik

Een toename van het ledental zien we het meest bij verenigingen in de categorie '50-249 leden', gevolgd door de categorie 'minstens 500 leden'.

Figuur 4: ontwikkeling ledental t.o.v. vorig seizoen/jaar, naar omvang ledental

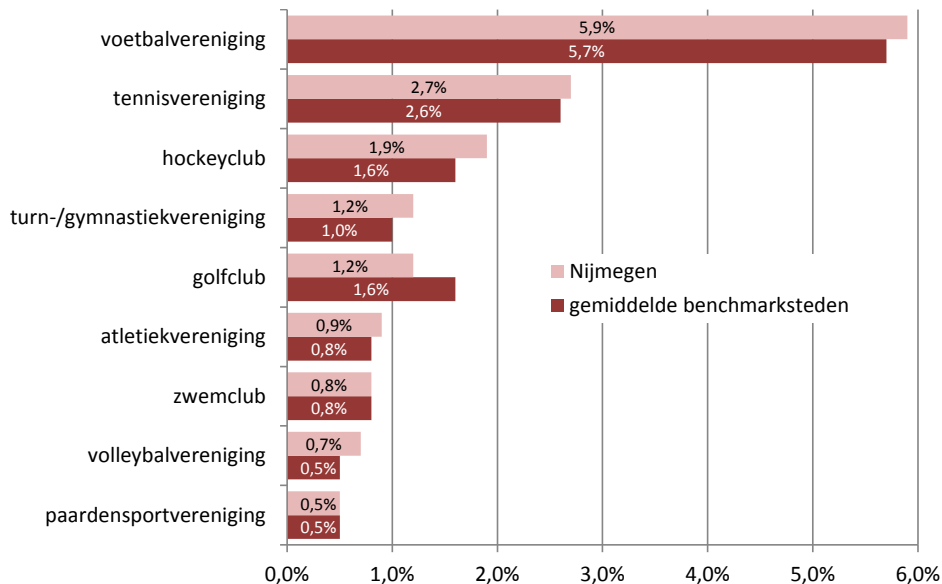
Cijfers NOC*NSF over leden

Uit registratiecijfers van NOC*NSF blijkt dat in 2017 ruim 22% van de Nijmegenaren lid was van één of meer bij sportbonden aangesloten sportverenigingen. Dat is iets hoger dan het gemiddelde voor onze vaste set van benchmarksteden (bijna 21%). De vaste set van benchmarksteden bestaat uit Arnhem, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Maastricht en Tilburg.

In zijn algemeenheid zien we dat in studentensteden een lager percentage van de inwoners lid is van een sportvereniging dan gemiddeld in Nederland (25%). Dat heeft te maken met de studentenpopulatie in die steden. Studentensportverenigingen zijn deels niet aangesloten bij sportbonden en een deel van de studenten sport in het weekend nog in de woonplaats van de ouders. In Nijmegen wonen circa 18.000 uitwonende voltijdstudenten op een bevolking van circa 176.000. Een andere deelverklaring is dat er in de grotere steden relatief veel huishoudens met een lagere sociaaleconomische status wonen. Bekend is dat het percentage sportverenigingsleden onder deze groep relatief laag is.

Voor een aantal populaire sporttakken kunnen we het percentage Nijmegenaren dat verenigingslid is vergelijken met het gemiddelde beeld voor de benchmarksteden. Nijmegenaren zijn wat vaker lid van hockeyclubs, voetbalverenigingen, turn-/gymnastiekverenigingen en volleybalverenigingen en minder vaak lid van golfclubs.

Figuur 5: percentage Nijmegenaren dat lid is van een sportvereniging, per sporttak, 2017 (NOC*NSF; www.volkgezondheidszorg.info)

In absolute aantallen telt Nijmegen circa 10.000 leden van voetbalverenigingen (inclusief rustende leden), circa 4.700 leden van tennisverenigingen, circa 3.500 leden van hockeyverenigingen en circa 2.200 leden van turn-/gymnastiekverenigingen.

De landelijke cijfers over de ledentallen per sporttak (periode 2015-2017) laten een groei van het aantal leden bij hockey, zwemmen en schaatsen zien en een daling bij tennis, badminton, tafeltennis, judo, golf, paardensport en atletiek. Bij voetbal is er sprake van een groei van het aantal lidmaatschappen onder meisjes en vrouwen en een daling onder jongens en mannen.

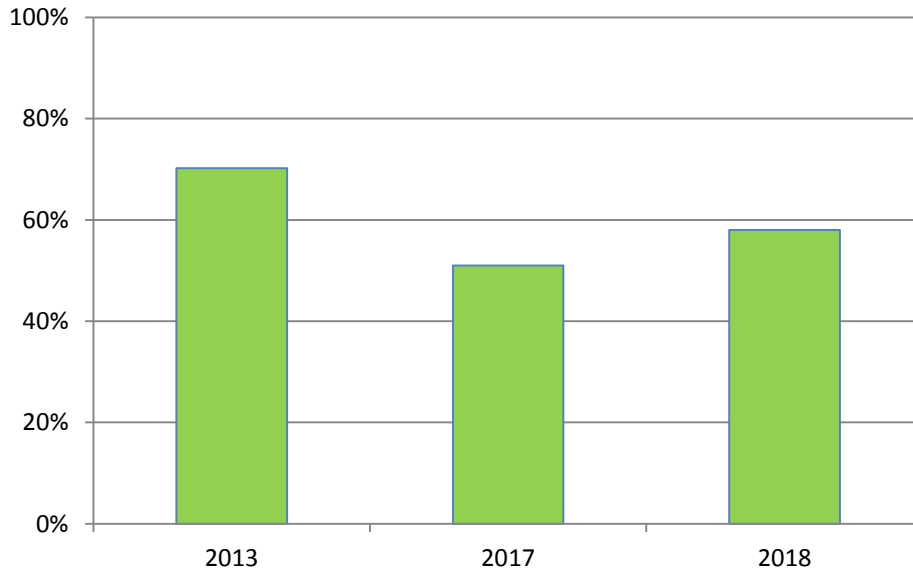
Het percentage Nederlanders dat lid is van één of meer bij sportbonden aangesloten verenigingen is de laatste jaren iets gedaald (van 25,7 in 2015 naar 25,4% in 2017). Die daling zit vooral bij de jeugd. Verder is het totaal aantal sportverenigingen sinds 2012 aan het afnemen.

In Nijmegen zijn voetbal, hockey en turnen/gymnastiek sporttakken met veel jeugdleden. Net als in Nijmegen staat ook in Nederland voetbal ver bovenaan (17,1% van de personen tot 18 jaar is lid van een voetbalvereniging), gevolgd door turnen/gymnastiek (6,8%) en hockey (5,0%) (2017).

In Nijmegen zijn voetbal en tennis sporttakken met veel volwassen leden, gevolgd door hockey en hardlopen/atletiek. Ook landelijk staan voetbal en tennis bovenaan: 4,6% van de volwassenen Nederlanders is lid van een voetbalvereniging en 3,3% van een tennisclub (2017).

Kader

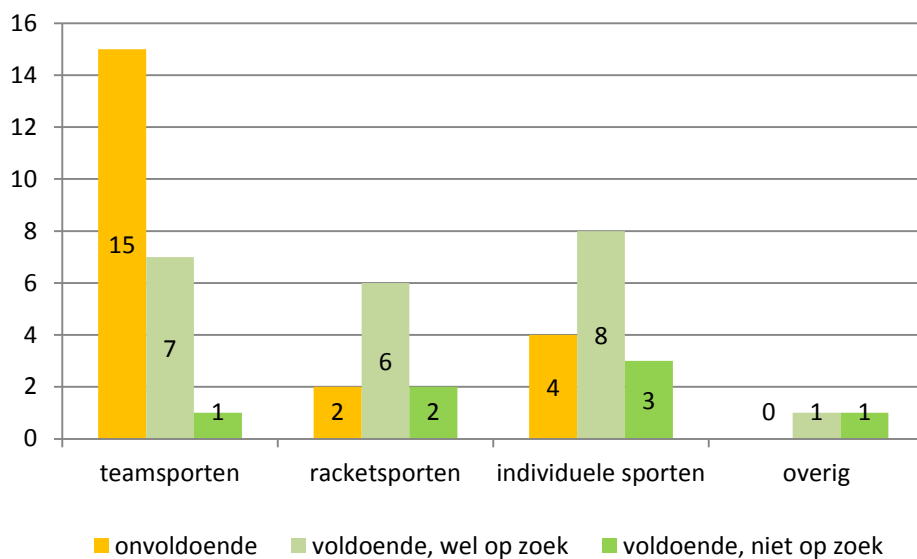
Bijna zestig procent van de verenigingen geeft aan voldoende vrijwilligers te hebben. Dat is een stijging ten opzichte van 2017 (51%), maar een daling ten opzichte van 2013 (70%).

Figuur 6: percentage verenigingen met een tekort aan vrijwilligers

Van de verenigingen die voldoende vrijwilligers hebben, is een groot deel wel naar extra vrijwilligers op zoek. In totaal zijn 43 van de 50 verenigingen op zoek naar vrijwilligers.

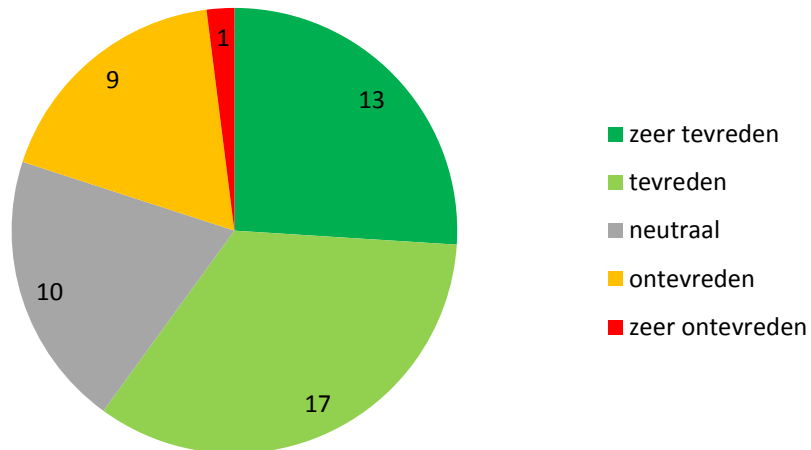
Net als in 2017 komt het bij verenigingen die teamsporten bieden het meest voor dat ze onvoldoende vrijwilligers hebben. Zo kampen bijvoorbeeld veel voetbalverenigingen met een tekort aan vrijwilligers. Uit de meting in 2017 kwam naar voren dat verenigingen die teamsporten bieden vaker dan andere verenigingen op zoek zijn naar scheidsrechters, trainers, coaches/teambegeleiders, commissieleden en mensen voor bar-/kantinediensten, beheer/onderhoud van materialen en beheer/onderhoud/schoonmaak van de accommodatie.

Figuur 7: situatie m.b.t. vrijwilligers, naar soorten sport

Van de 50 verenigingen zijn er 30 tevreden en 10 ontevreden over de huidige bezetting van het bestuur; 7 van de 10 verenigingen die ontevreden zijn over de bezetting van het bestuur bieden teamsporten.

In 2013 en 2017 gaven 11 respectievelijk 8 verenigingen aan dat er knelpunten m.b.t. het bestuur of commissieleden speelden.

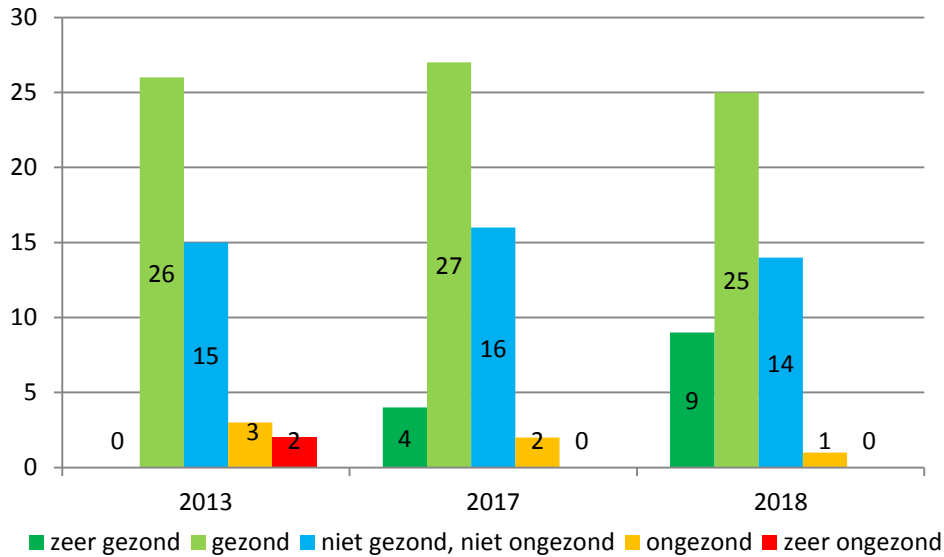

Figuur 8: tevredenheid over bezetting bestuur

Financiële positie

Circa 70% - 34 van de 49 verenigingen - geeft aan dat de vereniging op dit moment financieel gezond is; 1 vereniging geeft aan dat de financiële situatie ongezond is. De rest geeft aan 'niet gezond en niet ongezond' (1x geen antwoord).

Sinds 2013 zien we dat de financiële positie van verenigingen in het algemeen aan het verbeteren is.

Figuur 9: oordeel over financiële positie

Het aandeel verenigingen, dat de financiële positie als gezond bestempelt, verschilt niet sterk naar soorten sport of ledental. Het is bijvoorbeeld niet zo dat grotere verenigingen (minstens 500 leden) duidelijk vaker hebben aangegeven dat ze financieel gezond zijn dan minder grote verenigingen (50-249 leden).

Maatschappelijke thema's

Gezonde, rookvrije kantine

- Van de 35 verenigingen met een kantine bij de sportaccommodatie geven er 20 aan dat ze een gezonde, rookvrije kantine hebben. Nog eens 11 verenigingen geven aan met de ontwikkeling van een gezonde en rookvrije kantine bezig te zijn, maar willen nog verdere stappen nemen. We zien een stijgende lijn: in 2013 hadden 15 verenigingen aandacht voor dit onderwerp, in 2017 26 verenigingen en nu 31 verenigingen.
- De 4 verenigingen waarvoor geldt de kantine nog niet gezond en rookvrij is, zouden dat wel willen.

Duurzaamheidsmaatregelen

- 20 van de 50 verenigingen geven aan dat duurzaamheidsmaatregelen voor hen niet van toepassing zijn. Veelal zijn dat verenigingen met minder dan 250 leden, die een (gemeentelijke) binnensportaccommodaties huren en geen eigen kantine hebben.
- Van de 30 verenigingen, voor wie dit onderwerp wel van toepassing is, besteden er 21 aandacht aan duurzaamheidsmaatregelen; circa de helft van die 21 verenigingen geeft aan nog verdere stappen te willen nemen. Het aantal verenigingen met aandacht voor duurzaamheidsmaatregelen is sinds 2013 tamelijk stabiel.
- 7 van de 30 verenigingen besteden nog geen aandacht aan duurzaamheidsmaatregelen, maar willen dat wel gaan doen; 2 verenigingen hebben er belangstelling voor.

Totaalbeeld

Het onderzoek onder de sportverenigingen geeft een globaal beeld van de vitaliteit van de verenigingen. Verenigingen waarbij meerdere van de volgende knelpunten spelen, lijken qua vitaliteit minder goed te scoren:

- ledental gedaald;
- onvoldoende vrijwilligers;
- onvrede over bezetting bestuur;
- financiële situatie ongezond.

Bij geen van de 50 verenigingen spelen alle vier de knelpunten; bij 1 vereniging spelen er drie, bij 13 verenigingen twee en bij 12 verenigingen één.

Bij bijna de helft van de verenigingen (24 van de 50) speelt geen van deze knelpunten.

Tot de 14 verenigingen, waar twee of drie knelpunten spelen, behoren 5 voetbalverenigingen en 2 volleybalverenigingen.

Van de ruim twintig sportverenigingen die in 2018 niet aan het onderzoek hebben deelgenomen, hebben er 10 in 2017 wel meegedaan. Bij 1 van die 10 verenigingen speelden drie knelpunten, bij 1 vereniging twee, bij 2 verenigingen één en bij 6 verenigingen geen.